

Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som får stöd i en gemensam satsning av Vinnova, Energimyndigheten och Formas.

ÅRSRAPPORT

2022

Viable Cities viablecities.se
Title: Viable Cities Årsberättelse 2022
Author: Programledningen på Viable Cities
Series: Viable Cities Info 2023:1
ISBN: 978-91-7899-031-3
Published: September 2023
Publisher: Viable Cities
Registration number: 2017-008299

About Viable Cities

Viable Cities is a strategic innovation programme focusing on the transition to climate-neutral and sustainable cities. The programme's mission is climate neutral cities 2030 with a good life for all within planetary boundaries.

Viable Cities is a catalyst for new forms of cooperation between cities, industry, academia, research institutes and civil society. This is to mobilise to change the way our cities operate in line with our national, environmental, and climate goals as well as our international commitments linked to the Global Sustainability Goals – Agenda 2030 – and the Paris Agreement.

Viable Cities' work is closely linked to the European mobilization around "Mission Climate Neutral and Smart Cities 2030".

The programme's timeframe is 2017-2030 and is implemented with joint support from Vinnova, the Swedish Energy Agency and Formas.

KTH Royal Institute of Technology is the host organization for Viable Cities.

Med stöd från

VINNOVA
Sveriges innovationsmyndighet

 Energimyndigheten

FORMAS

Strategiska
innovations-
program

Innehållsförteckning

Förändrat landskap kräver nya stigar.....	5
Årets milstolpar.....	6
Mobilisering i omställningsarbetet.....	8
Över världen mot missionen.....	12
Att gå från måltal till talande mål.....	19
Systemtester i en verklig miljö.....	20
Tillsammans för klimatomställningen.....	21
Klimatprat till frukost.....	24
Att skapa en rörelse för förändring.....	25
Aktiviteter mot missionen under 2022.....	27
Metoder för klimatneutrala städer.....	29
Vi är Viable Cities.....	33
Medlemmar.....	34

Högt tempo när Klimatkontrakt 2030 växer och frodas

När de första Klimatkontrakt 2030 signerades i december 2020 av nio kommuner och fyra myndigheter, hade vi svårt att förutse hur stor boll vi satte i rullning. Nu, när vi tittar tillbaka på vad som hände under 2022, inser vi att kontraktet under den här korta tiden har bidragit till en rejäl kraftsamling för den lokala omställningsresan.

Men vi lutar oss inte tillbaka. Under 2022 har vi fortsatt att utveckla klimatkontraktet för att göra det till en ännu bättre process för flernivåstyrning för att möta klimatkrisen.

I december 2022 signerades för första gången totalt 23 Klimatkontrakt 2030, av städernas politiska ledare, av myndigheternas generaldirektörer och av Viable Cities. Ceremonin är viktig. Alla som signerar kontraktet visar för både hemmaplan och omvärlden att de är beredda att gå före och snitsla banan för dem som kommer efter. Vi gör det tillsammans med en gemensam inriktning – Klimatneutrala städer 2030 – med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Men själva ceremonin är bara en manifestation av samarbetet mellan ett antal kommuner, myndigheter och Viable Cities. Arbetet med Klimatkontrakt 2030 pågår året runt och berör de allra flesta verksamheter i kommunerna. Under 2022 blev klimatinvesteringsplaner en alltmer självklar del i städernas arbete med klimatkontraktet. Det traditionella budgetarbetet i kommunerna behöver omprövas och förändras utifrån klimat- och hållbarhetsmålen. För att klara detta har vi mer än tidigare involverat finansiella aktörer och finansiell kompetens i kommunerna i processen.

De 23 kommunernas förmåga att leda den lokala omställningsresan fick under året extra skjuts genom en satsning på utbildning och stöd i innovationsledning. Och i städerna formerades omställningsteam med mandat att driva förändring, och omställningsarenor som mobiliserar en bredd av lokala aktörer för att gemensamt tackla klimatkrisen – i många av 2030-städerna har lokala varianter av klimatkontrakt skapats.

För att hålla tempot uppe arrangerar vi regelbundet lärandetillfällen kring olika nyckeltema för omställningen. Under 2022 anordnades Viable Cities Transition Lab Forum i Skellefteå, Helsingborg och Uppsala. Samtidigt har myndigheterna som signerar Klimatkontrakt 2030 skapat ett innovationsteam med representanter från alla sex myndigheter för att ännu bättre kunna möta städernas behov av stöd för klimat- och hållbarhetsomställningen.

Klimatkontrakt 2030 är vårt centrala verktyg för flernivåstyrning. Under 2022 har vi tillsammans med Vinnova börjat utveckla ett nytt verktyg inom innovationspolitiken: systemdemonstratorer. Vi inser att för att uppnå klimatneutralitet till 2030 krävs nya, djärva tillvägagångssätt för att på ett genomgripande sätt förändra våra sociala och ekonomiska system. Tillsammans måste vi arbeta på nya sätt som omfattar alla de dimensioner som påverkar våra liv. Tanken är att systemdemonstratorer ska bidra till att skapa det "nya normala" inom kritiska områden för att påskynda och stärka övergången till klimatneutralitet.

Bollen har verkligen kommit i rullning. Under 2022 utsåg EU-kommissionen 112 städer till klimatomställningens föregångare på Europainivå – med målet att alla ska vara klimatneutrala till 2030. Sju av dem är svenska städer, och de är alla en del av verksamheten inom Viable Cities. Genom satsningen CapaCITIES ska många fler länder skapa nationella noder som likt Viable Cities ska stödja städernas omställning.

Och, det är samma boll som rullar. "Våra" 23 städer, de 112 städerna i EU, CitiES 2030 i Spanien, Climate Smart Cities Challenge i Bogota, Bristol, Curitiba and Makindye Ssabagabo – alla mobiliserar vi för den lokala omställningsresan för att uppnå klimatneutrala och hållbara städer till 2030 – med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Cecilia Schelin Seidegård
Styrelseordförande

Anders Wijkman
Vice styrelseordförande

Olga Kordas
Programchef

Årets milstolpar

HELSINGBORG

Transition Lab Forum 9

När: 14-16 juni
Tema: Klimatsmart mobilitet 2030
Läs mer på sidan 19

European Viable Cities Day

När: 8 december
Läs mer på sidan 11

COP27

När: 6-18 november
Läs mer på sidan 27

Stockholm+50

När: 2-3 juni
Läs mer på sidan 27

City Lab Workshop

När: 11:e maj
Tema: Medborgarna och de konsumtionsbaserade utsläppen
Läs mer på sidan 20

UPPSALA

Transition Lab Forum 10

När: 12-14 oktober
Tema: Energiinvesteringar och elektrifiering för klimatneutrala städer
Läs mer på sidan 20

Greentopia-möte

När: 11-13 augusti
Läs mer på sidan 27

SKELLEFTEÅ

Transition Lab Forum 8

När: 22-24 mars
Tema: Klimatmobilisering på alla nivåer
Läs mer på sidan 19

CitiES2030-möte

När: 16 februari
Läs mer på sidan 16

City Lab Workshop

När: 29 augusti
Tema: Klimatkunskap för kommunala politiker och tjänstemän
Läs mer på sidan 21

CapaCITIES kick-off

När: 8 oktober
Läs mer på sidan 17

City Lab Workshop

När: 5 oktober
Tema: Transformative portfolio-based approaches in the governance of urban sustainability transitions
Läs mer på sidan 21

Mobilisering i omställningsarbetet

Den 8 december 2022, under European Viable Cities Day, signerades för första gången Klimatkontrakt 2030 av de politiska ledarna för de nu 23 svenska städerna, tillsammans med generaldirektörer för sex nationella myndigheter och Viable Cities. Mobiliseringen för snabbare omställning i städerna sker på flera nivåer samtidigt; på lokal, nationell och Europeisk nivå. Här en klimatkontrakt ett verktyg för att skapa en långsiktig strategisk process som kan förstärkas steg för steg. Städerna jobbar med lokala klimatkontrakt och på EU-nivå, myndigheterna satsar och driver arbetet, och även på internationell nivå drivs arbetet mot missionen framåt.

De 23 städer som sedan 2021 är med i satsningen Klimatneutrala städer 2030 har under 2022 skrivit på Klimatkontrakt 2030. Signeringen skedde under European Viable Cities Day den 8 december. Många av städerna jobbar också aktivt med lokala klimatkontrakt med företag och organisationer, men även med satsningar på EU-nivå, som till exempel NetZeroCities (läs mer på sidan 12).

Vi ser tecken på att omställningsarbetet i städerna har fått ökad kraft. Flera städer har nu etablerat ett omställningsteam med mandat att driva processen, och mobiliserar en lokal omställningsarena tillsammans med en bredd av aktörer i kommunen. En effekt som syns av detta är att det stegvis sker ett accelererat klimatarbete som bryter silos och involverar ett växande antal aktörer.

En central del i arbetet med Klimatkontrakt 2030 är att utveckla ömsesidiga åtaganden för att accelerera omställningsarbetet. För att vidareutveckla arbetet lanserades *Arena Klimatkontrakt* under *Transition Lab Forum 10* i Uppsala. *Arena Klimatkontrakt* är en mötesplats som ska stärka relationer och utveckla processer och gränssnitt mellan städer, myndigheter och Viable Cities i processen kring Klimatkontrakt 2030.

Lokal mobilisering

I svenska städer ökar mobiliseringen lokalt, och områden som energi, mobilitet och byggd miljö är högt prioriterade. Städerna jobbar aktivt med att engagera sina medborgare och näringslivet, och resultat och ett ökat intresse syns på olika håll runtom i Sverige. Borlänge, till exempel, har organiserat 13 tongivande företag som skrivit ett lokalt klimatkontrakt med kommunen för att jobba aktivt med att snabba på omställningen och vara föregångare för andra. Det har lett till att flera företag nu vill ansluta till arbetet. Ett annat exempel är Linköping, som samarbetar tillsammans med Linköpings Universitet, företagen i Linköping Science Park, Cleantech Östergötland och Tekniska Verken i klimatomställningsarbetet. Ett utvecklingsprojekt som staden genomförde tillsammans med Tekniska Verken resulterade i en ackumulatortank som lagrar hetvatten i fjärrvärmenätet och därmed kapar effektopparna energianvändningen i samband med kallt väder.

– Två viktiga resultat som vi ändå kan se när vi mäter målen är för det första att koldioxidutsläppen per invånare har minskat med 35 procent, samtidigt som stadens befolkning har ökat med 18 000, säger Mikael Sanfridson, Linköpings borgmästare. Samtidigt har solcellsproduktionen i Linköping ökat med 460 procent de senaste åren

En överblick

23 svenska kommuner arbetar tillsammans i Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030.

Klimatkontrakt 2030 skrivs på under European Viable Cities Day.

och utbyggnaden fortsätter.

Norra Sverige kan vara förebild

Norra Sverige står inför stora utmaningar för att möta och stödja den gröna omställningen. Industrier investerar och leder omställningen mot en grön industri, befolkningen behöver öka drastiskt, hållbara bostäder byggas och attraktiva livsmiljöer skapas i snabb takt. Under hösten 2021 fick Viable Cities, via Energimyndigheten, ett regeringsuppdrag¹ för att bidra till att utvecklingen i norra Sverige blir både klimatneutral och hållbar. Detta lade grunden för plattformen Thriving North.

Under 2022 har arbetet i Thriving North inneburit, bland annat, processer med de regionala dimensionerna för klimatomställning och medverkan i en EU-konferens i Bryssel om medelstora kommuners innovationsförmåga. Plattformen har också medverkat i ett seminarium under Almedalsveckan med företrädare från kommuner och företag som tillsammans ska förverkliga visionerna för hållbara samhälls- och industrisatsningar, samt i konferensen *Men vi då?* om möjliggörande för mindre kommuners kapacitet att mobilisera för den gröna samhällsomställningen. Erfarenheter från regeringsuppdraget delades också under European Viable Cities Day.

– Vi i Viable Cities ser stor potential i den pågående samhällsomställningen, men det är viktigt att den bygger på lokala förutsättningar och lokal kapacitet, samt utvecklat samarbete

regionalt, nationellt och internationellt för såväl klimatneutralitet som attraktiva livsmiljöer, säger Vanja Östman, projektledare på Viable Cities. Det arbetet tar vi nu vidare i Thriving North, en samhälls-omställningsplattform, där vi går bortom enskilda projekt, för en integrerad samhällsomställning.

Myndigheterna mobiliserar

Även myndigheterna mobiliserar och satsar. Under 2022 har de definierat och utvecklat nya arbets sätt för sin gemensamma samverkan till stöd för städernas omställningsarbete lokalt, och utvecklat åtgärder som kommer vara i fokus under 2023. Till exempel har myndigheterna gjort en gemensam sammanställning av alla möjligheter till finansiering och stöd (forskning och innovation, investeringar m.m.) som berör hållbar stadsutveckling.

Under signeringen av Klimatkontrakt 2030 i december 2022 var alla signerande myndigheter – Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket – på plats.

– Vi ser fram emot ytterligare ett år av medverkan i detta viktiga initiativ som driver på omställningen till klimatneutrala städer. Genom Klimatkontrakt 2030 arbetar vi tillsammans för att nå målen. Trafikverket bidrar till omställningen genom bland annat stadsmiljöavtal, forskning och innovation. Samverkan med aktörer på nationell, regional och lokal nivå är en ytterligare viktig faktor, där vi också ser att kommunens och näringslivets roll

blir allt viktigare i omställningen, säger Roberto Maiorana, generaldirektör Trafikverket.

Klimatkontrakt 2030 är ett nytt och innovativt verktyg för att uppnå klimatneutrala städer 2030. Arbetet är iterativt och kontrakten revideras och vässas årligen. Nytt under 2022 var att Naturvårdsverket kom med i processen för att bidra till att snabba på omställningen. Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket och Trafikverket och Naturvårdsverket arbetar, genom Klimatkontrakt 2030, med att underlätta städernas omställning på flera sätt, i samverkan och dialog kring bland annat policyfrågor och samordnad finansiering.

– För att öka takten i klimatomställningen är det viktigt med föregångare som inspirerar och visar vägen. De kommuner som signerar Klimatkontrakt 2030 har just den rollen, både nationellt och internationellt. Tack vare stödet från Naturvårdsverket och de övriga myndigheterna uppstår dessutom nya möjligheter till effektiva och samordnade åtgärder i klimatarbetet, säger Björn Risinger, generaldirektör på Naturvårdsverket.

Internationell mobilisering

Mobiliseringen för snabbare klimatomställning i städer tar inte bara fart på den lokala och nationella nivån, men även på den internationella nivån. Viable Cities arbete med missionen och verktyget Klimatkontrakt 2030, som är det första i sitt slag i Europa och världen, tjänar som inspiration i utformningen av EU:s *Climate City Contract*, en central del av missionen om klimatneutrala städer på EU nivå. Ambitionen är att stödja en långsiktig

omställningsprocess som bygger förmåga steg för steg och även kan öppna upp möjligheter för finansiering av större satsningar som konkret bidrar till att fler städer kan bli klimatneutrala snabbare. EUs övergripande mål är att hela kontinenten ska vara klimatneutral till 2050. Viable Cities är en av de medverkande parterna i satsningen NetZeroCities, som är en central plattform för genomförandet av missionen på EU-nivå.

– Det är otroligt roligt att vi nu har möjlighet att bidra till klimatomställningen i hela Europa. Ett kvitto på att vi i Sverige ses som föregångare, säger Olga Kordas, programchef Viable Cities.

European Viable Cities Day – som arrangerades av EU-kommissionens representation i Sverige tillsammans med Viable Cities den 8 december 2022 – är en brygga mellan det arbete som pågår i Sverige respektive EU för att snabba på omställningen till klimatneutrala och hållbara städer. I anknäring till eventet hölls samtal och diskussioner kring klimatomställningsarbetet mellan flera nyckelaktörer för att skapa ytterligare momentum.

Under European Viable Cities Day firades också Viable Cities Champions, en årlig utmärkelse för att lyfta förändringsledare som bidrar till att uppnå missionen och skapa en rörelse för att påskynda klimatomställningen. Utmärkelsen 2022 gick dels till Teresa Ribera Rodríguez för hennes pionjärinsatser i utvecklingen av en nationell plattform i Spanien för att genomföra den gemensamma EU-missionen om klimatneutrala städer, för signeringen av det spanska klimatkontraktet, och för att hon bidragit till att engagera medborgare, näringsliv, akademi och civilsamhället i arbetet. Utmärkelsen gavs också till UN-Habitat för dess globala ledarskap för att snabba på omställningen till klimatneutrala städer med sikte på innovation inom governance och medborgarcentrerade metoder, inte minst kopplat till den gemensamma satsningen Climate Smart Cities Challenge.

– Vi är mycket stolta att Viable Cities bidrar till utvecklingen av klimatneutrala städer, inte bara i Sverige, men även i Europa och globalt, och vi kunde inte göra det utan våra partners som arbetar med oss och som delar samma mission som oss, säger Olga Kordas, Viable Cities programchef, under European Viable Cities Day 2022.

¹ Stöd till innovationsarbete inom hållbar stads- och samhällsutveckling i Norrbotten och Västerbotten.

Över världen mot missionen

Med missionen om klimatneutrala städer som nordstjärna, pågår omställningsarbete över hela världen, på flera nivåer, och Viable Cities arbetar ständigt med att skapa, bygga och förstärka samarbeten för mobilisering i linje med missionen. Under 2022 har vi medverkat i, samarbetat med och stöttat flera initiativ, program och satsningar över gränserna.

EU Cities Mission

EU:s mission *100 Climate-Neutral and Smart Cities by 2030* har målet att skapa 100 klimatneutrala och smarta städer till 2030, och att se till att de fungerar som experiment- och innovationshubbar för att alla europeiska städer ska kunna följa efter till 2050. Kommissionen tog emot 377 ansökningar från europeiska städer som ville bli föregångare i Europa för klimatomställningen. Av dem valdes slutligen 112 stycken ut, varav sju är svenska. De sju är också alla en del av Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030, och den mobilisering som sker i Sverige är en del av den större rörelse mot samma mission som sker runt om i Europa.

Städerna kommer att få stöd i form av finansiering från forsknings- och innovationsprogrammet Horisont Europa för perioden 2022–2023, möjlighet till ytterligare finansiering, samt skräddarsydd rådgivning och stöd från missionsplattformen NetZeroCities (se nedan). Satsningen erbjuder också möjlighet till nätverkande, utbyte av kunskaper och stöd för medborgarengagemang.

Viable Cities vice ordförande Anders Wijkman betonar städernas betydelse för klimatomställningen.

– Städerna svarar för 70 procent av klimatutsläppen och är därför helt centrala aktörer i klimatarbetet. Roligt att ett antal städer i Sverige valts ut, det blir ett spännande arbete att lära av varandra. Samtidigt ska vi inte underskatta utmaningarna. Att göra städer klimatneutrala är nödvändigt men samtidigt jungfrulig mark. Ingen har gjort detta förut, säger Anders Wijkman.

NetZeroCities

Satsningen NetZeroCities samlar experter och praktiker från över hela Europa, även från Viable Cities i Sverige. NetZeroCities erbjuder skräddarsydd rådgivning, erfarenhetsutbyte och lärande mellan de 112 städer som sedan våren 2022 ingår i EU:s Cities Mission. Städerna ges också stora möjligheter till nätverkande och stöd

Vy över Bogotá, Colombia, som är med i Climate Smart Cities Challenge.
Foto: Alejandro Alfaro M via Unsplash

för att engagera lokala aktörer i arbetet mot missionen. Stöd i form av kunskapsutbyte, nätverk och viss finansiering tillhandahålls dessutom till fler städer, utöver de 112 missionsstäderna. EU:s Cities Mission är ett viktigt verktyg i arbetet med The European Green Deal, den gröna giv, med det övergripande målet att Europa ska vara klimatneutralt senast 2050, något som EU:s alla 27 medlemsländer står bakom. NetZeroCities är den plattform som stödjer genomförandet av missionen och de europeiska städerna.

NetZeroCities öppnade under hösten 2022 en utlysning, *Pilot Cities Programme*, där ett antal utvalda städer får extra finansiering för att implementera och testa lokalt skräddarsydda vägar att nå målet om klimatneutralitet. Vilka städer som kommer ingå i programmet tillkännagavs under våren 2023.

Climate Smart Cities Challenge

Climate Smart Cities Challenge är en global satsning för att möta viktiga utmaningar för klimatneutralitet i Bogotá, Colombia; Bristol, Storbritannien; Curitiba, Brasilien och Makindye Ssabagabo, Uganda. Efter att ha lanserats som en tävling från den svenska paviljongen på världsutställningen i Dubai, utsågs, från närmare 200 tävlande, 45 organisationer som finalister i början av 2022. Dessa finalister har varit inbjudna till ett antal

matchmakingaktiviteter i samarbete med Ignite Sweden under perioden, i syfte att forma olika team för att skicka in slutliga tävlingsbidrag.

Vinnande team presenterades under hösten 2022 och samtliga team kom sedan tillsammans med de fyra städerna igång med planeringen för systemdemonstratorer. Parallellt pågår arbetet med ambitionen om att mobilisera det kapital som behövs för omställningen. Viable Cities är ansvarig för satsningen och driver den tillsammans med UN-Habitat.

Driving Urban Transitions

Med över 60 partner från 28 länder och EU-kommissionen strävar partnerskapet Driving Urban Transitions (DUT) mot att möta vår framtids stora och svåra utmaningar i urbana miljöer, i städer och samhällen och bidra till EUs mission om klimatneutrala städer 2030, Europas gröna giv och EUs urbana agenda. Syftet är att ge beslutsfattare och aktörer i samhället, kommuner, företag och organisationer, de verktyg de behöver för att agera och underlätta de samhällsförändringar som behövs. DUT är en vidareutveckling av ett tidigare europeiskt partnerskap mellan EU-kommissionen och europeiska forskningsfinansierande myndigheter. Fram till 2033 ska partnerskapet bidra till att driva urban hållbar omställning genom strategiska utlysningar och inkluderande processer med samhällsaktörer.

Flygfoto över Malmö, som är med i EU Cities Mission.
Foto: Bojana Lukac

Från Sverige medverkar Energimyndigheten, Formas och Vinnova samt Viable Cities. Medverkan i DUT har genererat en god samverkan mellan Energimyndigheten, Formas och Vinnova för att företräda svenska målsättningar och behov i partnerskapet. Arbetet inom DUT organiseras i tre delar; Energipositiva stadsdelar (PED), 15-minutersstaden (15MinC), samt Cirkulära Urbana Ekonomier (CUE). Konsortiet arbetar med en bred palett av processer och forum, bland annat en europeisk city panel för respektive del. Från Sverige deltar Norrköping, Österåker respektive Umeå i var sin city panel. Viable Cities bidrar bland annat i arbetet för att överbrygga glappet mellan forskning och praktik. Viable Cities medverkar också i samordningen av hela konsortiet samt gör särskilda insatser i den del som handlar om energipositiva stadsdelar (PED).

Under 2022 har DUT satt i gång arbetet och den första utlysningen gjordes under hösten, de projekten kommer att starta 2024. En större årlig utlysning är en central del i DUT.

Energipositiva stadsdelar. Energipositiva stadsdelar (Positive Energy Districts transition pathway, PED) syftar till att optimera det lokala energisystemet genom energieffektivitet, flexibilitet och lokal energiproduktion från förnybara energikällor. PED bygger på samarbete mellan relevanta aktörer som offentliga förvaltningar, fastighetsutvecklare och energiföretag, och syftar till att stödja energiomställningen i städerna genom innovativa lösningar för planering, storskalig implementering och replikering. Målsättningen är att minst 100 energipositiva stadsdelar ska vara etablerade senast 2025 och bidra till framtidens klimatneutrala och smarta städer.

Satsningen på PED startade 2018 och redan från början har Viable Cities, tillsammans med Energimyndigheten, stöttat utvecklingen av programmet inklusive ett antal utlysningar med nationell och internationell matchmaking. En rad projekt med svenska deltagande har stöttats fram till 2022 och PED är numera en av pelarna i Driving Urban Transition (DUT). Pilotutlysningen inom PED, som hölls under 2020 och där arbetet pågick mellan 2021–2022, mynnade ut i ett antal presentationer av resultat och lärdomar i en

serie webbseminarier i januari och februari 2023. Den andra utlysningen inom PED stängde under 2022 och ledde till nio nya PED-projekt, som startade i januari 2023.

PED var under 2022 också en del av DUT-utlysningen, där fokus för PED låg på energiomställning, driven av civilsamhället, tekniska, juridiska, samhällsliga energiutmaningar och strategier, och energieffektivitet i befintliga stadsstrukturer.

15-minutersstaden. 15-minutersstaden (15-minute City transition pathway, 15MinC) fokuserar på att omdana det befintliga mobilitetssystemet och urbana strukturer för att uppmuntra hållbara mobilitetsval, omfördela stadsrum och omorganisera våra dagliga aktiviteter så att våra städer blir mer klimatneutrala, levande och inkluderande.

Konceptet med 15MinC bygger på idén att stadsbor ska kunna tillgodose sina dagliga behov genom att gå och cykla under 15 minuter, och förflytta sig längre bort med andra former av hållbara transporter. 15MinC missionen är att underlätta analys, utarbetande, experimenterande och testning av innovationer för 15-minutersstäder i samskapande miljöer, föra dessa samman i en innovationsportfölj med erfarenheter och metoder som tar hänsyn till olika urbana sammanhang och har fokus på överförbarhet.

Under 2022 har 15MinC varit en del av DUT-utlysningen, där fokus för 15MinC låg på att stärka mixen av urbana funktioner och tjänster, främja hållbara alternativ för personlig mobilitet och logistik i urbana utkanter (och utanför), samt omtänka offentliga städer och gator för levande och hållbara stadsdelar.

Cirkulära Urbana Ekonomier. Cirkulära Urbana Ekonomier (CUE) vill främja utformningen av urbana platser som kännetecknas av regenerativ urbanism, det vill säga levande, inkluderande och gröna samhällen och stadsdelar som upprätthålls av cirkulära urbana ekonomier och resursflöden. CUE uppmuntrar en mängd verktyg och tillvägagångssätt som kombinerar olika ansträngningar för ökad urban resurseffektivitet och livskvalitet. Genom att samla

in exempel och gruppera dem efter ämne och sammanhang kommer CUE att tillhandahålla en portfölj med 50+ lösningar som kan bidra till den cirkulära transformationen av stadsområden.

Under 2022 var även CUE en del av DUT-utlysningen, där fokus för CUE låg på urban resursdelning och cirkularitet, naturbaserade lösningar (NBS), samt urbana matsystem.

New European Bauhaus

New European Bauhaus är ett kreativt och tvärvetenskapligt initiativ som är en brygga mellan Den gröna given, det vill säga målet att EU ska vara klimatneutralt senast 2050, och våra bostadsområden och upplevelser. Initiativet startades 2021 av Ursula von der Leyen och uppmanar oss alla att föreställa oss och bygga en hållbar och inkluderande framtid som även är vacker för våra ögon, sinnen och själar, genom att knyta an till historien. Ledorden är: vackert, inkluderande, hållbart.

– Om Den gröna given har en själ, är det New European Bauhaus som har lett till en explosion av kreativitet i vår union, säger Ursula von der Leyen, ordförande för Europeiska kommissionen.

I Sverige koordineras New European Bauhaus av Boverket genom Rådet för hållbara städer, där även alla myndigheter som skriver under Klimatkontrakt 2030 är med. Dessutom, sedan signeringen Klimatkontrakt 2030 under 2022 finns New European Bauhaus också med i kontrakten, med syfte att dels få städerna

att konkretisera vad det innebär att utveckla attraktiva och hållbara livsmiljöer och dels att, tillsammans med EU:s Cities Mission, stärka den internationella kopplingen.

CitiES2030

Inspirerat av Viable Cities grundades organisationen CitiES2030 i Spanien, med syfte att stötta spanska städer i en snabbare omställning. Även CitiES2030 arbetar med Transition Lab som metod, och under 2022 startade Viable Cities och CitiES2030 ett gediget samarbete för att utbyta erfarenheter om hur man kan påskynda omställningen till klimatneutrala och hållbara städer och skapa spanska klimatkontrakt.

– Detta var inte bara en historisk händelse men en mycket viktig sådan, eftersom städerna i våra program har verklig erfarenhet av att arbeta med sådana kontrakt och kan bidra med många insikter, säger Julio Lumbreras, programledare för den spanska organisationen CitiES2030, när representanter från svenska och spanska städer träffades för att utbyta erfarenheter av omställningsarbete i februari 2022.

Aldrig tidigare har städer från Spanien och Sverige utbytt erfarenheter kring klimatkontrakt och diskussionerna under mötet gav en bra grund för framtida interaktioner.

– Vi ser fram emot att fortsätta och fördjupa detta samarbete eftersom vi vill accelerera på alla nivåer: lokala, regionala, nationella och på

Transition Lab Forum för CapaCITIES, med seminarier, diskussioner och workshops

EU-nivå, säger Albert Edman, internationell strateg på Viable Cities.

CapaCITIES

CapaCITIES är en satsning för att, inom Horizon Europe-programmet, utveckla nationella noder till stöd för EU-missionen. CapaCITIES startade officiellt 2022, och började med en kick-off i Bryssel i oktober. I anknäring European Viable Cities Day i december bjöds dessutom representanter från de 19 medlemsstater som deltar inom CapaCITIES in till en workshop kring utmaningar och möjligheter med nationella plattformar.

Viable Cities medverkar, tillsammans med Energimyndigheten, som en huvudpartner i CapaCITIES. Syftet är att ge stöd till nationella och regionala myndigheter för att utveckla transformativa nationella förändringsprocesser genom att förbättra deras flernivåstyrning och forma nationella ekosystem till stöd för EU:s mission om klimatneutralitet i städerna 2030. Initiativet underlättar transnationellt utbyte av lärdomar genom ett nätverk mellan de 19 länderna och nationella myndigheterna.

Under 2022 hölls också ett Transition Lab Forum

för CapaCITIES, i anknäring till European Viable Cities Day, inspirerat av Viable Cities Transition Lab Forum. Eventet kombinerade internationella talare och interaktiva sessioner. Forumet erbjöd de medverkande att träffa relevanta aktörer engagerade i omställningsarbetet, lyssna på exempel från pågående processer, samt diskutera brådskande och viktiga utmaningar i en interaktiv Open Space-session. Forumet och workshoparna mynnade, bland annat, ut i preciserade perspektiv från myndigheter och stadsföreträdare, diskussioner av metoder för uppskalning av innovationer, samt definitioner av utmaningar och möjligheter med nationella plattformar.

Mer info

Läs mer om våra [Internationella samarbeten](#)

En smart och miljövänlig busshållplats för framtiden i Umeå, en av de ansökningar som lämnats in till New European Bauhaus-pris. Foto: Europeiska Unionen

Att gå från måltal till talande mål

För att skapa förståelse för att omställningen leder till ökad livskvalitet för medborgare, har Viable Cities sedan 2019 utvecklat en storytelling-metod. Metoden ska bidra till förståelse för hur klimatneutrala städer kommer att upplevas, och leds av vår Chief Storyteller Per Grankvist.

En utmaning som vi står inför är att det inte räcker med att presentera fakta i form av siffror, rapporter eller illustrationer för att skapa förståelse och engagemang för de nödvändiga förändringar som behöver ske. I kommunerna saknas ofta en gemensam förståelse, mellan förvaltningarna, av vad klimatomställningen ska leda till och hur det kommer påverka medborgarnas vardag. Många upplever också måltalen som abstrakta och svåra att relatera till. För att övervinna problemen har Viable Cities Per Grankvist under de senaste åren utvecklat en metod som använder storytelling för att sätta medborgarnas vardag i centrum för städernas satsningar och visa på att det är möjligt att åstadkomma hög livskvalitet med låga utsläpp redan idag.

Metoden grundar sig i hypotesen att det behövs en förflyttning från måltal till talande mål för att öka förståelsen i städerna för vad som måste göras, att emotionella reaktioner är avgörande för att förändra människors beteende. Den har vuxit fram genom Pers studier och kontakter med forskare inom olika områden samt kommunala medarbetare i, bland andra, Lund, Umeå och Göteborg. Genom att översätta klimatmålen till vardagliga berättelser, sammansatta genom storytelling, och använda dessa i interna processer, skapas en djup förståelse för att medborgare redan idag kan leva inom planetära gränser utan att få ett sämre liv, tvärtom, livskvaliteten kan bli högre. Metodens många steg, och berättelsens många lager, används för att bidra till förvaltningsöverskridande engagemang och förståelse för hur målen ska kunna omsättas

till verkligheten. Tidigt under utvecklingsfasen uppmärksammades metoden och blev hyllad för sitt nytänkande sätt att beskriva hållbarhet i vardagen, bland annat av BBC, Bloomberg Businessweek och Süddeutsche Zeitung.

Under 2021 och 2022 har olika delar av metoden testats i Göteborg, Malmö och Umeå, och under 2022 färdigställdes en första version som presenterades på FN-konferensen Stockholm+50, där över en miljon såg livesändningen. Under 2022 blev även Per Grankvist kallad till utskottsutfrågning i House of Lords, det brittiska parlamentets överhus, med anledning av metodens potential att snabba på utvecklingen. Viable Cities och Per har även blivit inbjudna att tala om metoden i olika sammanhang för stadsutveckling, exempelvis på Center for Architecture and Metropolitan Planning (CAMP) i Prag, och hos RISE Cities summit på BMW Foundation, där Per Grankvist utsågs att ingå i deras Global Responsible Leader Network.

Inom Viable Cities har metoden även presenterats och utforskats i en City Lab Workshop, tillsammans med deltagare från olika städer och med olika positioner. Workshopen utforskade metodens uppbyggnad och syfte, och det uttrycktes att metoden var ett bra sätt att skapa diskussion och reflektion, men även att det är utmaningen. Att arbeta med metoden mynnar inte ut i en konkret plan, utan skapar insikter om det klimatneutrala livet i den kommunala organisationen. Då kommunala processer ofta arbetar mer operativt behöver metoden förankras så att organisationen ser värdet i dessa insikter.

Mot missionen

Arbete mot klimatneutralitet sker på olika håll och genom olika metoder.

Systemtester i en verklig miljö

Att omställningen till klimatneutrala städer kräver omfattande åtgärder av många aktörer inom många sektorer har knappast undgått någon. Eftersom detta är krävande och komplext har Viable Cities och Vinnova sett ett behov av att utveckla nya insatsformer som omfamnar denna komplexitet. Under 2022 lanserades därför en satsning på systemdemonstratorer för omställning till klimatneutrala städer.

Under året har ett antal av de första städerna i satsningen Klimatneutrala städer 2030 ingått i en designfas för att utforska konceptet systemdemonstrator. Designfasen har legat till grund för att Vinnova och Viable Cities 2023 lanserar en utlysning för systemdemonstratorer som ett kraftfullt verktyg för klimatneutrala städer, med ambitionerna och den långsiktiga processen i Klimatkontrakt 2030 som utgångspunkt.

De kommande systemdemonstratorerna förväntas ha en stor roll i städernas förmåga att snabba på omställningen för att bli klimatneutrala till 2030 – även nationellt och internationellt. För att leva upp till dessa förväntningar behöver systemdemonstratorerna ta itu med djupa strukturella utmaningar och mobilisera de aktörer krävs för att åstadkomma förändring. Tillsammans skapar aktörerna en portfölj av åtgärder som genomförs i verklig stadsmiljö och visar vägen för uppskalning.

Portföljens åtgärder omfattar flera dimensioner såsom policy, regelverk, teknik, affärsmodeller, människors beteenden och investeringar. Det är denna helhetsbild, tillsammans med den mängd av aktörer som mobiliseras, som ska stärka förutsättningarna för klimatomställningen och även möjliggöra mervinster av klimatomställningen, inom exempelvis hälsa och jämlikhet.

Det är ett iterativt arbete för att utforska och förstå olika vägar till hur vi kan accelerera förändring av system, snarare än på att stegvis förbättra effektiviteten i hur samhället fungerar idag. På sikt hoppas Vinnova och Viable Cities att det som inom en systemdemonstrator görs som ett experiment, ska kunna utvecklas att bli det nya normala i staden. Klimatkontrakt 2030, som möjliggör att lokala behov tas till ett nationellt plan, ger goda förutsättningar att klara detta. Myndigheterna som arbetar i Klimatkontrakt 2030 involveras alltmer i arbetet med systemdemonstratorer.

Sex projekt beviljades medel i designfasen: Göteborg, Lund, Malmö, Stockholm, Umeå och Uppsala. Även Järfälla, Linköping och Nacka medverkade. Parallellt påbörjades en planeringsfas för systemdemonstratorer i Bogotá, Bristol, Curitiba, och Makindye Ssabagabo inom initiativet Climate Smart Cities Challenge (läs mer på sidan 13).

Whitepaper hos Vinnova

Vårt och Vinnovas whitepaper om systemdemonstratorer hittar du [här](#)

Tillsammans för klimatomställningen

De metoder vi använder i arbetet mot missionen innefattar en palett av mötesplatser, forum och workshops, med djupdykningar och diskussioner kring olika teman. De olika formaten möjliggör dialog mellan städer, myndigheter och aktörer, och lyfter utmaningar, goda exempel och lösningar.

Transition Lab Forum

Transition Lab Forum är en konferens över tre dagar där kunskap utväxlas, klimatomställningsarbete diskuteras och inspiration delas. Konferensen hålls normalt tre gånger per år tillsammans med en av 2030-städerna. Under 2022 samorganiserade vi med Skellefteå kommun, Helsingborgs stad tillsammans med Drive Sweden, och Uppsala kommun.

Skellefteå

Transition Lab Forum 8, i Skellefteå i mars, var det första Forumet efter pandemin, temat var *Klimatmobilisering på alla nivåer* och intresset var högt. Under Forumet behandlades,

bland annat, företagens potential att bidra till klimatomställningen; hur man skapar hållbara, trivsamma livsmiljöer; hur kommuner och regionala aktörer kan samverka för att säkra att samhällsutveckling och hållbarhet går hand i hand; affärsstrategier för hållbarhet och medborgarengagemang; och inte minst New European Bauhaus kopplat till Viable Cities regeringsuppdrag med fokus på norra Sverige – allt under tre fokusområden: hållbart byggande, hållbar mobilitet och hållbar industri.

Helsingborg

Tillsammans med Drive Sweden och Helsingborg stad hölls i juni Transition Lab Forum 9 med temat Klimatsmart mobilitet 2030. Under Forumet

diskuterade deltagarna sådant som delad och kombinerad personmobilitet; klimatsmarta godstransporter; internationellt arbete som inspiration; framtidens mobilitet från ett invånarperspektiv; mobilitet i mellanrummet mellan stad och land; hur man kan arbeta med mobilitet för att främja sociala värden.

Uppsala

Transition Lab Forum 10, tema *Energiinvesteringar och elektrifiering för klimatneutrala städer*, hölls i Uppsala i oktober. Diskussionerna och arbetet under forumet kretsade kring hur man säkrar en klimatsmart och hållbar energiförsörjning i en allt mer elektrifierad värld; nödvändiga investeringar för ökad betydelse av klimatinvesteringsplaner; och energibesparing, effektiv elektrifiering och snabbare införande av förnybar energi. Under Transition Lab Forum 10 hölls det också workshops utifrån det arbete som gjorts i Uppsala, Örebro och Lund, med att skapa energipositiva stadsdelar, arbete inom det europeiska PED-programmet (läs mer på sidan 15). Under Forumet lanserades också Arena Klimatkontrakt (se sidan 8).

City Lab Workshops

City Lab Workshops är behovsdrivna digitala workshops för fördjupning inom specifika ämnen, framtagna utifrån behov från städerna med inriktning på angelägna områden för klimatomställningen, och som samarrangeras av Viable Cities och relevanta aktörer.

Medborgarna och de konsumtionsbaserade utsläppen

Den 11 maj hölls en City Lab Workshop med temat *Medborgarna och de konsumtionsbaserade utsläppen*, som samarrangerades med RISE, Sveriges forskningsinstitut och innovationspartner, och Re:Source, ett strategiskt innovationsprogram med fokus på hållbar materialanvändning. Under workshopen diskuterades Helsingborgs, Karlstads och Umeås olika arbeten med

konsumtionsbaserade utsläpp, samt lärdomar från RISE och Re:Source. Ett par höjdpunkter från presentationerna var hur stuprörstänk och gamla modeller kan brytas, hur branscher behöver samarbeta krossektionellt på flera nivåer, samt smarta och enkla lösningar som skapar positiv och konkret förändring. Diskussionerna behandlade, bland annat, vikten av att engagera olika nivåer, såsom näringsliv, politik, medborgare och kommun, och hur dessa nyttjas på bästa sätt, och nätverk och gemensamma plattformars betydelse för kunskaps- och erfarenhetsutbyte på flera nivåer. Andra teman var möjligheten för företag att driva omställningen, samt utmaningar i policy och politik som förhindrar förändring, svårigheten att konkretisera, och utmaningar i uppföljningsmetoder. Sammanfattningsvis konstaterades att det behövs en kraftsamling på flera nivåer samtidigt för att komma framåt i arbetet, och att arbetet måste påbörjas även om alla metoder ännu inte finns – det viktiga är att börja.

Klimatkunskap för kommunala politiker och tjänstemän

En annan City Lab Workshop hölls den 29 augusti med temat *Klimatkunskap för kommunala*

politiker och tjänstemän. Under workshopen presenterade Klimatkommunerna, en förening för kommuner och regioner som jobbar med lokalt klimatarbete, sin guide för kommuner i klimatomställningen, med texter, strategier, filmer och workshops. Global Utmaning, en oberoende tankesmedja som arbetar tvärssektoriellt för att accelerera den hållbara utvecklingen, presenterade sina rapporter om omställningsarbetet, utbildningar och kurser de tagit fram, samt hur de jobbat med hypotesen "tänk om vi fick ett tack-vykort från framtiden?" för att visualisera mål och möjligheter. Världsnaturfonden WWF diskuterade sitt bidrag i klimatomställningsarbetet i form av det de kallar Tillsammans; ett lärande- och aktiveringsmaterial som riktar sig till de som jobbar med hållbar utveckling på någon nivå inom en kommun. I diskussionerna under workshopen belystes kommunernas existerande arbete med utbildningar på olika nivåer, uppsatta mål och program, men också utmaningar med att göra miljöfrågan krossektionell, engagera flera nivåer, sprida budskap på ett effektivt sätt, konkretisera problemen och lösningarna samt skillnader på förvaltningsnivå som försvårar arbetet.

Transformative portfolio-based approaches in the governance of urban sustainability transitions

Den 5 oktober hölls ytterligare en City Lab Workshop, denna gång på engelska. Temat var *Transformative portfolio-based approaches in the governance of urban sustainability transitions*, och fokus låg på hur portföljbaserade tillvägagångssätt kan underlätta arbetet och hur kommuner kan arbeta mer mot systematiska styrningsstrategier och släppa kortsiktiga mål. Under workshopen, ledd av Viable Cities följeforskare Kateryna Pereverza, pratade Elina Jervelä från UNDP och Olle Dierks från Viable Cities om hur de arbetar portföljbaserat, vilka satsningar som ingår i respektive portfolio och hur finansieringen av dessa fungerar. I paneldiskussionen och den öppna diskussionen låg fokus på hur portföljbaserade tillvägagångssätt leder till högre samorganisering, stöd som behövs i metoden, behov för större strukturella förändringar som växer fram, samt hur och vilket lärande som sker.

Transition Lab Forum 10 i Uppsala i oktober, med temat *Energiinvesteringar och elektrifiering för klimatneutrala städer*, där Arena Klimatkontrakt lanserades.

Klimatprat till frukost

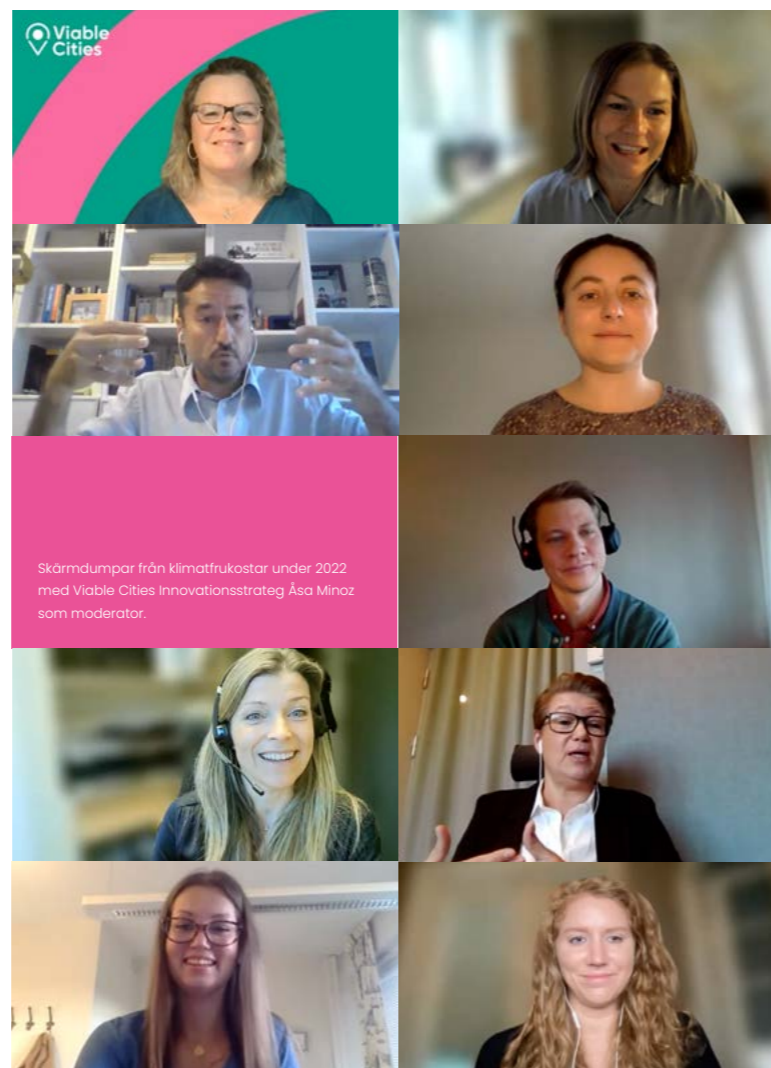
Arbetet mot klimatneutrala städer sker på många nivåer av många aktörer och med olika fokus. Vi behöver lyssna och lära av varandra. Klimatfrukost är en mötesplats för lärande och utbyte, med låg tröskel.

Under 2022 har vi genomfört tio Klimatfrukostar, alla med djupdyk i ämnen som efterfrågats utifrån vad som är angeläget i arbetet med omställningen i städer. Många olika parter har medverkat, exempelvis representanter från städernas omställningsarenor. Under Klimatfrukost 25 hade vi vår första frukost på engelska, tillsammans med Viable Cities syskonprogram i Spanien; CitiES2030. På temat *Leadership and capacity building for climate neutral cities 2030* slog Valencia, Madrid och Stockholm sina kloka huvuden ihop.

– We need to establish networks for collaboration, and this is a learning by doing process, säger Jordi Peris, General Coordinator of Urban Strategies and Sustainable Agenda at Valencia City Council. We cannot learn how to do this through a course or reading a book: we need to experience it. We need to make mistakes, because there are a lot of barriers. Political barriers, technical barriers. We live in not only a projectified society but also a silo society.

Klimatfrukostar under 2022

- ✓ Klimatfrukost 19: Ett djupdyk i Klimatkontrakt 2030
- ✓ Klimatfrukost 20: Bygga i trä – både hållbart och hållfast
- ✓ Klimatfrukost 21: Från EU till Karlstad – cirkulär ekonomi för klimatneutrala städer
- ✓ Klimatfrukost 22: Event som motor i klimat-omställningen
- ✓ Klimatfrukost 23: Sju svenska städer i EUs Cities Mission – vad betyder det?
- ✓ Klimatfrukost 24: Ett regionalt klimatkontrakt
- ✓ Klimatfrukost 25: Leadership and capacity building for climate neutral cities 2030
- ✓ Klimatfrukost 26: Uppskalning av hållbara lösningar
- ✓ Klimatfrukost 27: Transformativa uppsatser
- ✓ Klimatfrukost 28: Företagens roll i den lokala klimatomställningen

Mer info

Du kan [se alla tidigare klimatfrukostar](#) i efterhand på vår YouTube-kanal.

Att skapa en rörelse för förändring

Att skapa en rörelse för förändring går inte med enbart traditionell kommunikation, det handlar om lyhördhet, dialog, förtroendebyggande och samskapande. Vår syn på vad kommunikation är har påverkat hur vi arbetar med det som verktyg för dialog och relationsbyggande, och har under året också lett till ökad engagemang i digitala kanaler.

Syftet med kommunikationen i Viable Cities är att skapa en rörelse mot målet: klimatneutrala städer 2030 med gott liv för alla inom planetens gränser. Att bygga en rörelse handlar i grund och botten inte om linjär kommunikation, det vill säga att kasta ut en boll till en målgrupp som man hoppas ska ta emot den. Istället är det ett spel där vi passar bollen fram och tillbaka. Det handlar om dialog, om tillit och relationsbyggande, och under året har det blivit mer tydligt att mobiliseringen av ambassadörer för missionen klimatneutrala städer 2030 accelererar. Vi ser också att de är just de personerna och organisationerna som vi bygger relation och förtroende med som är mest aktiva med att dela, gilla och kommentera på våra sociala medier för att på så vis sprida ordet om rörelsen vidare.

Tidigare i årsrapporten har en hel del om de event vi har nämnts: Transition Lab Forum, City Lab Workshops, Klimatfrukostar och andra typer av möten. Kommunikationen och hur vi ser på den spelar en väsentlig roll i dessa forum och hur vi väljer att bygga upp dem. Vi håller inte i föreläsningar, vi skapar inte situationer där vi ska berätta för rörelsen vad som behöver göras. Istället skapar vi ett klimat för dialog och samskapande, där vi vill lyssna, lyfta in perspektiv, få inspiration och förstå. För att göra det undviker vi powerpoints i så hög utsträckning som möjligt, vi använder oss av digitala breakout rooms för dialog i våra stora digitala möten, och vi har ofta paneler där olika perspektiv kan lyftas i dialogformat.

Kommunikationsnätverket

Kommunikationsnätverket, som startade 2021, har under 2022 fortsatt sitt arbete tillsammans. Under året har nätverket haft en handfull träffar på olika teman, exempelvis hur man kommunicerar en koldioxidbudget och hur man gör en kommungemensam klimatkommunikationsstrategi. Vidare utveckling av kommunikationsnätverket fortsätter.

Communicare = göra gemensamt
Kommunikation är en gemensam process för att skapa mening.

Digitala kanaler

De löpande aktiviteterna via sociala medier, nyhetsbrev och hemsida blir ett fönster för inspiration både till de som redan är med i rörelsen och för de som vill bli en del av den. Det är tydligt att engagemang i form av kommentarer och delningar i huvudsak kommer från de som redan har en relation med Viable Cities som etablerats utanför sociala medier. Detta innebär att vår räckvidd mot nya aktörer ökar, då de som redan har relation med oss sprider budskap för missionen. Därav blir också interaktionerna på sociala kanaler av högre kvalitet.

LinkedIn

LinkedIn är Viable Cities primära kanal i sociala medier. Det är vår största kanal, och har stort passerat bland annat Twitter. Många professionellt aktiva inom vårt område går att nå på LinkedIn och det går också med fördel att skriva längre inlägg eller hänvisa till nyheter på vår hemsida. Under 2022 har kanalen blivit allt mer populär och har vuxit med över 2 000 nya följare. Antalet impressions har också gått långt över förväntan, med över 335 000 visningar av ungefär 400 inlägg under 2022, jämfört med ungefär 200 000 visningar av 350 under 2021.

Twitter

Twitter är Viable Cities kanal för att snabbt och enkelt få ut information, dela länkar och uttrycka reflektioner. Korta och smarta inlägg med länkar, citat, handles och hashtags gör att vi skapar engagemang. Kanalen har växt med cirka 200 följare till nästan 1 650 totalt under 2022. Antalet publicerade inlägg och visningar av inlägg minskar mot föregående år, men engagemanget hos användare ökar istället med det dubbla, från 1,8% 2021 till 2,6% 2022.

Instagram

Instagram används i olika mängder över året, och med lite olika syften. Våra följare på Instagram har ökat med över 100 under år 2022, trots att antalet inlägg har minskat. Engagemanget hos följarna har dock ökat från 5,8% 2021 till 6,3% 2022, vilket antyder att vi når en mer engagerad och intresserad målgrupp.

YouTube

På YouTube publicerar vi filmer från våra events, såsom Transition Lab Forum och Klimatfrukost. Våra filmer på YouTube visades ungefär 8 500 gånger under 2022, vilket är ungefär samma som under 2021. Av alla visningar var ungefär 95% inte prenumeranter. Videon med flest visningar var *Meet the Climate Smart Cities Challenge winning teams!*. Antalet prenumeranter ökade med cirka 100 under året, till totalt 313.

Nyhetsbrev och hemsida

Vårt nyhetsbrev hade i slutet av året över 3 600 prenumeranter. Det är över 500 fler än året innan. Dessutom har vi påbörjat vårt arbete med ett engelsk nyhetsbrev i slutet av hösten, med strax under 40 följare. Ambitionen med nyhetsbrevet är att skicka ut löpande uppdateringar från Viable Cities community, cirka en gång i månaden/varannan månad. Vår hemsida hade 66 000 besök under 2022, varav 37 000 av dessa var unika besökare. Vi fick totalt 110 000 sidvisningar. Cirka 47% av besökarna är från Sverige, följt av besökare från USA (cirka 30%), Kanada (ungefär 9%), Nederländerna (cirka 3%) och Danmark (nästan 3%).

Aktiviteter mot missionen under 2022

Utöver det årligen återkommande arbete vi genomför engagerar vi oss även i andra event och initiativ som arbetar mot missionen.

Stockholm+50

År 1972 hölls FN:s första miljökonferens i Stockholm, och för att fira 50-årsjubileet arrangerade FN konferensen Stockholm+50 i juni med Sverige som ett av värdländerna och Viable Cities programchef, Olga Kordas, som deltagare i en paneldiskussion. Evenemanget gav möjlighet att dra nytta av 50 år av multilaterala miljöåtgärder för att uppnå de djärva och brådskande åtgärder som behövs för att säkra en bättre framtid på en sund planet. Viable Cities Per Grankvist medverkade i *We don't have time's* sideevent där han berättade om storytelling som metod för en digital miljöpublik.

Greentopia

Med ambitionen att nå klimatneutralitet till 2030 har även evenemangsbranschen gjort kraftsamlingar under 2022, och Greentopia höll ett första större klimatmöte under festivalen Way Out West. Flera evenemangs- och turismfokuserade föreningar och företag står bakom initiativet, och satsningen finansieras av Viable Cities. Greentopia arbetar med tre perspektiv: konsument, producent och intressent – allt med fokus på de områden som ger mest klimatnytta vid evenemang: transport, mat och dryck samt textil.

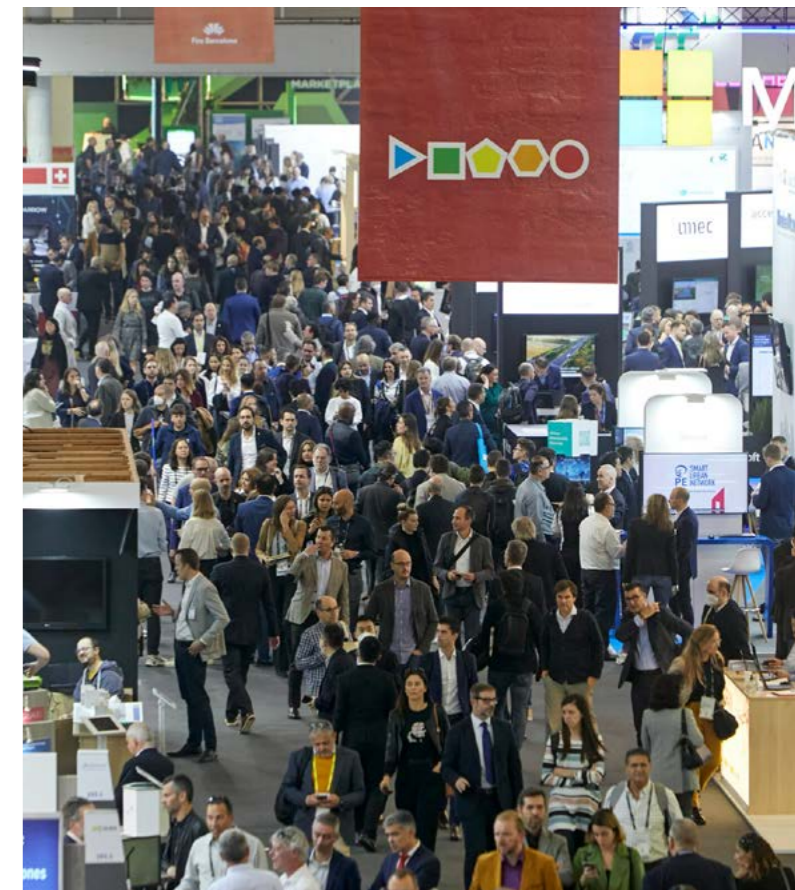
– På en festival som Way Out West kan det röra sig om att den som tar sig dit med kollektivtrafik får rabatt på biljetten. Här finns mängder med åtgärder som vi kan genomföra snabbt, säger Joppe Pihlgren, initiativtagare till Greentopia.

Under festivalen Way Out West i augusti hölls

ett klimatmöte med inspiration, lärdomar och konkreta verktyg, där flera personer inom branschen medverkade, bland andra Viable Cities innovationsstrateg Åsa Minoz.

COP27

Inom ramen för ett event som arrangerades av Vinnova vid COP27 deltog Viable Cities programchef Olga Kordas i ett panelsamtal om finansiella marknadens roll i omställningen till ett hållbart samhälle. Panelsamtalet modererades av

Bilder s. 25-26: Pressbilder från Smart City Expo World Congress i november i Barcelona, med över 20 000 besökare på plats, och ännu fler digitalt.

Jenny Elfsberg, direktör och avdelningschef inom innovationsledning på Vinnova, och tillsammans med Olga deltog Kent Eriksson, professor och Center Director på Sustainable Finance Lab, Cecilia Hermansson, ordförande i klimatpolitiska rådet, Tomas Thyblad, chef för ESG Solutions European Markets och vice president på Nasdaq, samt Edward Calthrop, chef för klimatpolitiska enheten på europeiska investeringsbanken (EIB).

– För oss på Viable Cities är det tydligt att vi måste skifta mot transformativ investeringslogik, och ompröva den offentliga finansieringens roll som en möjliggörare för privata investeringar i systemförändring mot en klimatneutral och hållbar framtid, säger Olga Kordas om panelsamtalet. Jag ser fram emot vårt arbete med Vinnova och andra myndigheter kring klimatinvesteringsplanering och systemdemonstratorer.

Smart City Expo World Congress

Smart City Expo World Congress, som 2022 hölls i Barcelona den 15-17 november, är en internationell konferens för den smarta stadssektorn, en viktig mötesplats för experter och ledare från världens mest innovativa städer, företag, forskningscentra och internationella organisationer. Över 24 000 yrkesverksamma deltog från mer än 700 städer, och över 400 internationella talare delade sin vision om hur man bygger en mer hållbar och beboelig urban framtid. Viable Cities var en samarbetsorganisation för evenemanget.

Efter eventet 2022 belystes nödvändigheten att gå från innovation och inspiration till aktion och implementering; de möjligheter som finns kring sökandet efter nya offentlig-privata partnerskap; samt behovet av ett verkligt människocentrerat, inkluderande och hållbart förhållningssätt till smarta städer, för att få städer att lyckas med klimatåtgärder, grön ekonomi och motståndskraft.

Metoder för klimatneutrala städer

Viable Cities arbete baserar sig på långsiktig forskning om hållbar omställning och systeminnovation, och vi arbetar med ständig utveckling av metoderna vi använder oss av. Under året har det skett en hel del spännande framsteg i arbetet, och flera positiva effekter har kommit fram.

Gemensam förmåga för att möta stora samhällsutmaningar

Transition Lab är Viable Cities strategiska satsning, och syftar till att samskapa en gemensam förmåga att möta stora samhällsutmaningar såsom klimat- och miljöomställning. Det är ett verktyg för att accelerera och sprida förändring. Det innebär att vi arbetar för att åstadkomma transformativa systemförändringar och ta djärva grepp för att omforma våra sociala institutioner mot en jämlik och cirkulär ekonomi, utveckla ansvarsfull och banbrytande ny teknik, samt förändra beteenden för ett mer hållbart samhälle.

Transition Lab är en uppsättning sammanlänkade evenemang, verktyg och metoder som på olika sätt bidrar till missionen. Transition Lab är processer med ett gemensamt övergripande syfte, inte bara en samling händelser, där vi arbetar tillsammans med människor från akademi, offentlig sektor, industri och civilsamhälle (en kombination av multi-level och kvadrupel-helix-strategi), och stor vikt läggs vid möjliggörande av samarbeten och balansen mellan specifika tekniska ämnen och inspirerande innehåll.

Under 2022 har Transition Lab utvecklats tillsammans med 2030-städerna med till exempel

gemensam frukostfika utan förutbestämd agenda, där den som kan är med och lyfter tankar och idéer.

Systemomställning för hållbar tillgänglighet och mobilitet

Med stöd från Vinnova arbetar Viable Cities tillsammans med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden med innovationer som bidrar till hållbar tillgänglighet i hela Sverige – Klimatsmart mobilitet 2030. Utgångspunkten för samarbetet är att framtidens mobilitet är en nyckelfråga för omställning till klimatneutrala och hållbara städer till år 2030, och med arbetet kan svenska städer, i samverkan med en bredd av aktörer, vara pionjärer i missionsdriven innovation och utveckla och implementera lösningar som bidrar till systemomställning i transporter och mobilitet.

Under 2022 har Klimatsmart mobilitet 2030 arbetat i en process för att gå från behov till konkreta insatser. Under våren genomfördes en sprint med ett antal behovsworkshops som avslutades med Transition Lab Forum i Helsingborg i juni. Arbetet fungerade som input till en riktad utlysning till de 23 städerna, som genomfördes under 2022: *Hållbar tillgänglighet*

för hela Sverige. Syftet med utlysningen var att ge aktörer möjlighet att utforska, utveckla och testa mobilitetslösningar som bidrar till att främja beteendeförändringar för att nå klimatsmarta och hållbara transport- och mobilitetsmönster för människor och varor mellan stad och land, i tätortsnära landsbygd. Utlisningen stängde i oktober och resulterade i utvecklingsstöd till:

- Borlänge, där mobilitetstjänster anpassade för pendling mellan stadskärna och landsbygd ska utvecklas;
- Skellefteå, där mobilitetshubbar för kallt klimat som integrerar drönarplattformar och andra transportslag ska utforskas;
- och Karlstad, där utveckling för att kommunala tjänstebilar ska kunna ersättas med transporttjänster som taxi eller olika former av delad mobilitet undersöks.

Reflexiv lärandehistorik skapar ömsesidig förståelse

Reflexiv lärandehistorik är en aktionsforskningsmetod som ska ge en bättre förståelse av inlärningsprocessen i transition management, samt ge praktisk hjälp för lärprocesser som stödjer systemförändring. Metoden utforskar hur organisationers lärande

kan stödja en hållbar utveckling, och bidra till ett förbättrat ledarskap.

Som en del av metoden har 25 djupintervjuer genomförts. Medlemmar i omställningsteamet i tre utvalda städer samt intressenter som ingår i den lokala omställningsarenan har intervjuats. Detta är en del av en serie intervjuer som genomförs varje år för att möjliggöra studier av omställningsprocessen över tid. Reflexiva workshops för stadsteam har också anordnats. Baserat på resultaten har tre första kapacitetsbyggande workshoppar utvecklats. Modulerna ska stötta både städer som ska börja omvandlingsresan och de som har varit på den i några år.

De kapacitetsbyggande workshopparna fokuserar på följande ämnen:

- allmän förståelse för urban omställning samt vilken roll omställningsteamet i kommunen har,
- hur man skapar och designar en omställningsarena med många olika aktörer,
- samt vikten av förankring hos de deltagande aktörerna.

Workshopparna hölls första gången under Transition Lab Forum i Helsingborg och följdes sedan upp med workshoppar i Uppsala. Forskningen har också presenterats i Santander i Spanien som en del av en sommarskola för de spanska missionsstäderna i kusinsatsningen CitiES2030. Slutligen hölls även en digital City Lab Workshop med svenska städer, som en uppföljning av de fysiska workshopparna.

Baserat på metoden har Gabriella Doci, Olga Kordas och Harald Roracher skrivit en vetenskaplig artikel med titeln *Learning History in the 'transition system', A method for capturing and diffusing learning in Urban Transition Management*. Gabriella Doci är också medförfattare till en artikel med titeln *Supporting municipalities to develop relational-based collaborations in network environments through intermediation in transition initiatives*, tillsammans med Miguel Soberón, Irene Ezquerro-Lázaro, Teresa Sánchez-Chaparro, Jaime Moreno-Serna och Olga Kordas.

Transformativa portföljansatser för klimatomställningar i städer

Transformativa portföljansatser (TPA) är en framväxande styrningsstrategi för att effektivisera och snabba på städernas klimatomställningar. För att möjliggöra transformerande förändring behöver alla insatser länkas samman till en "bortom projektifiering" och "bortom experiment", istället för att, som ofta i dag, satsa på fragmenterade omställningsexperiment. TPAs betonar behovet av att skapa strukturer för lärande mellan och från genomförda och pågående projekt och experiment. Som en iterativ process bäddar TPAs in sensemaking, dynamisk styrning och reflexiv övervakning av en transformerande portfölj.

Dr Kateryna Pereverza, följeforskare på Viable Cities, leder denna forskningsinriktning och har sedan 2020 kontinuerligt följt konceptualisering av TPAs samt de policyinstrument och mekanismer som utvecklats och lanserats av Viable Cities för att möjliggöra TPAs på stadsnivå. Under 2022 genomförde Kateryna forskning med särskilt fokus på inramning av utmaningarna i TPAs. Utöver det organiserade Kateryna en City Lab workshop om TPAs med gästtalare Elina Järvelä, strategisk designer på UNDP, och Olle Dierks, chef för storskaliga investeringar på Viable Cities. De främsta resultaten från forskningen och webinarer finns tillgängliga på Viable Cities blogg.

På bloggen

Läs mer om portföljansatser [här](#) och fördjupningar om insikterna från workshoppen [här](#)

Forskningen om TPA, inklusive resultaten från arbetet inom Viable Cities och satsningen *Klimatneutrala städer 2030*, presenterades av Kateryna vid konferensen International Sustainability Transitions 2022 i (IST2022) i november. Detta bidrog till Viable Cities synlighet och väckte intresse hos relevanta omställningsforskare från hela världen.

Paradigmskifte behövs i svensk transformativ innovationspolitik

Mot slutet av året, i december, publicerade vår programchef Olga Kordas, tillsammans med Viable Cities expertrådgivare Harald Rohrer och Lars Coenen en artikel om hur paradigmskiftet inom innovationspolitiken i Sverige hanteras i praktiken, och om hur ett ofullständigt skifte skapar brister och spänningar i de befintliga strukturerna för programutvärdering och -övervakning.

Författarna kommer bland annat fram till att även om uppdragsorienterade och transformativa policier inriktade på samhällsutmaningar har blivit en dominerande källa till politisk legitimering och politisk diskurs, så är den konkreta designen och implementeringen av program, samt praxis för övervakning och utvärdering, fortfarande fast förankrade i traditionella IP-paradigmer. Författarna argumenterar därmed för att ett paradigmskifte mot transformativ innovation inte kan utveckla sin fulla potential om det inte också följs av en förändring i praxis för programgenomförande och utvärdering.

Global distansutbildning för att uppnå klimatneutrala städer

Under 2022 har The International Institute for Industrial Environmental Economics (IIIEE) vid Lunds universitet utvecklat en Massive Open Online Course (MOOC) tillsammans med Viable Cities som har stöttat med medel, filmer och material. I kursen utforskar deltagarna under fem veckor hur man kan designa, skapa och uppnå klimatneutrala städer med ett missions-orienterat tillvägagångssätt. Kursen fokuserar på att visa hur man kan stödja individer och organisationer i att utveckla transformativa färdigheter och handlingskapacitet för att nå klimatneutrala städer. Fokus ligger på att minska utsläppen av växthusgaser men kursen gör också kopplingar till klimatanpassning, resiliens, social rättvisa och ekonomiskt hållbar utveckling.

Kursen är inspirerad av forskningsprojektet *Massive Urban Missions*, finansierat av Energimyndigheten. I kursen medverkar forskare, praktiker och entreprenörer från olika organisationer. Den inkluderar bidrag från ICLEI – Local Governments for Sustainability,

Vinnova – Sveriges innovationsmyndighet, EU-kommissionen, SEI – Stockholm Environment Institute, och WRI Ross Center for Sustainable Cities samt kommuner som Malmö, Sverige; Fort Collins, USA; Bonn, Tyskland; Melbourne, Australien; och Kampala, Uganda. Kursen, som har namnet *Cities, Climate and Change: Pathways and Opportunities*, lanseras under 2023 och bidrar till global spridning av kunskap och bred mobilisering i linje med Viable Cities mission.

Accelerera den transformativa innovationsförmågan

Tillsammans med Vinnova höll Viable Cities en gemensam utlysning under 2020, *Innovationsledning för innovativa, hållbara och klimatneutrala städer*, med syfte att främja innovation och nya sätt att samarbeta för att bygga en experimenterande kultur som möjliggör omfattande systemförändringar. Utlysningen resulterade i projektet Accelerera, som syftar till att ta fram nya tjänster, metoder och verktyg för transformativ innovationsförmåga för politiker, chefer, innovations- och förändringsledare, samt omställningsteam.

Under 2022 fördjupade Accelerera arbetet med städerna i Våg 1, samt fick finansiering för att kunna erbjuda ett urval av sina moduler till de 14 städerna i Våg 2. Effekten av Accelereras arbete är en stärkt förståelse för, och kapacitet inom, transformativ innovationsledning hos de kommuner som deltagit. Det i sin tur har haft en ringar-på-vatten-effekt där nya arbetssätt används för att gå från samarbeten till samskapande. Resultatet av arbetet kan sammanfattas i tre nycklar för framgångsrik omställning. Kommunerna behöver:

- fortsatt stöd i innovationsledning, till exempel genom en innovationslots,
- arbeta med ett metodiskt angreppssätt,
- samt etablera ett digitalt stöd för processen.

Resultat

Läs mer om resultat från Accelerera på [deras hemsida](#)

Vi är Viable Cities

Viable Cities är både en nationell och en internationell nätverksorganisation, vilket syns tydligt när årsrapporten ska skrivas. Vi arbetar med projektpartners, medlemsorganisationer, samarbetspartners, diskussionspartners, finansiärer och många allmänt intresserade i Sverige, EU och globalt. De flesta av Viable Cities projekt- och samarbetspartners är kopplade till vår flaggskeppssatsning Klimatneutrala städer 2030 och till utvecklingen av Klimatkontrakt 2030.

Medlemmarna 2022

Under 2022 kallades 115 organisationer som röstberättigade till Viable Cities medlemsstämma. Viable Cities medlemmar delar visionen om smarta och hållbara städer och arbetar tillsammans mot programmets mission – klimatneutrala städer till 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Styrelsen 2022

Styrelsen bestod av Cecilia Schelin Seidegård (ordförande), Anders Wijkman (vice ordförande), Magnus Thulin, Mikael Östling, Anna Ledin, Johan Gammelgård, Mikael Anneroth, Lena Neij, Marco Lucisano, Catarina Naucclér, Ulf Ceder, Rebecka Persson och Jonas Kamleh (adjungerad).

Programledning 2022

Viable Cities programledning bestod i slutet av 2022 av Albert Edman, Anna-Lena Ekenryd, Fedra Van Huyse, Gavin Lewis, Jessica Andersson, Lars Johansson, Lena Holmberg, Madeleine Bergman, Maria Tengvard, Olena Tatarchenko, Olga Kordas, Olle Armstrand Dierks, Patrik Rydén, Sara Ghaem, Vanja Östman och Åsa Minoz.

Experter 2022

Viable Cities experter var i slutet av 2022 Gabriella Doci, Harald Rohrer, Indy Johar, Jaime Moreno, Thomas Olofsson, Lars Coenen, och Kateryna Pereverza och Per Grankvist.

Några av de härliga kollegor som ingår i Viable Cities familj

Medlemmar

OFFENTLIG SEKTOR

BORLÄNGE

ENKÖPINGS
KOMMUN

Gävle
KOMMUN

Göteborgs
Stad

GÖTEBORGS
REGIONEN

HELSINGBORG

JÄRFÄLLA

Kalmar kommun

KARLSTAD.SE

KOMMUNINVEST

LULEÅ
KOMMUN

LUNDS
KOMMUN

Malmö stad

MARIESTAD

NACKA
KOMMUN

NORRKÖPING

Region
Gotland

SKÅNE

Stockholms
stad

Sundsvalls
kommun

TRAFIKVERKET

Trollhättans Stad

UMEÅ
KOMMUN

Uppsala
kommun

VARBERGS
KOMMUN

Växjö
kommun

ÖREBRO

ÖRNSKÖLDVIKS
KOMMUN

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJELTE

IDÉBUREN SEKTOR

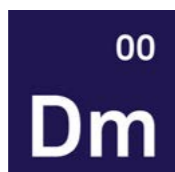

UNIVERSITET OCH FORSKNING SINSTITUT

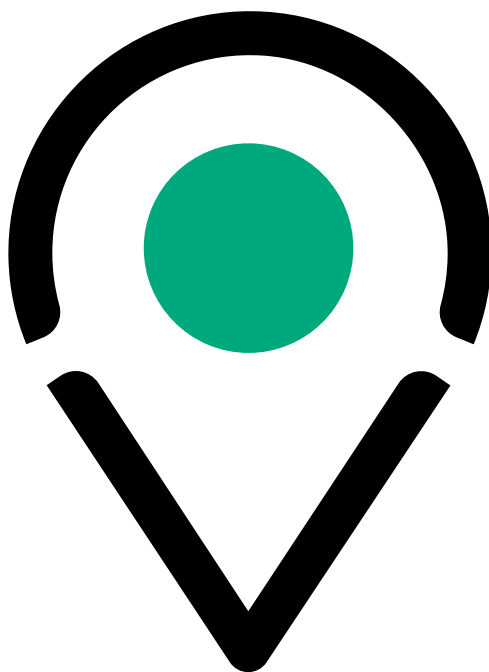

FÖRETAG

Viable Cities mission är Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Tillsammans med städer – kommuner, näringsliv, akademi och civilsamhälle – och myndigheter arbetar vi för att skapa ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbara städer.

Viable Cities

KTH Royal Institute of Technology
Drottning Kristinas väg 43B | SE-100 44 Stockholm

viablecities.se